

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

12 In crimine hæresis qui sint iudices, qua ratione possint procedere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

De Inquisitore, eiusque commissariis, & de eorum potestate,

- 1 Inquisitor est praecipuus iudex in hac causa, qui cognoscit de haeresi, & illi annexis.
- 2 Est iudex delegatus, non ordinarius.
- 3 Inquisitores electi ab aliis Inquisitoribus, sint ne delegati Sedis Apostolicae, examinatur.
- 4 Verus est delegatus esse.
- 5 Potestas Inquisitoris ad omnes personas quacumque dignitate fulgentes extenditur.
- 6 Excipiuntur Episcopi, sed possunt dicta testium aduersus eos recipere, ut Pontificem consulant.
- 7 Excipiuntur item Legati, Nuntii, aliique Sedis Apostolicae officiales.
- 8 Excipiuntur ipsimet Inquisitores.
- 9 Inquisitores procedunt in causis criminalibus suorum familiarium primarum.
- 10 Poenitentium causa criminalis, & civiles, non subdantur iudicibus fidei, sed propriis.
- 11 In regno Aragonia lata, si Inquisitorum potestas.
- 12 Vices suas possunt Inquisitores aliis committere.
- 13 Commissarij ab Inquisitoribus electi, non possunt alios subdelegare.
- 14 Plures Inquisitores pro una provincia electi possunt simul, & separatim procedere.
- 15 Excipiens Pontifex aliquem pro speciali causa designasset.
- 16 Iurisdictio Inquisitoris morte delegantis etiam re integra non spirat.
- 17 Quod intelligatur tamen delegatio facta esset ad beneplacitum non Sedis, sed Pontificis.
- 18 A solo Pontifice Inquisitorum iurisdictio revocari potest.
- 19 Quid dicendum de Inquisitoribus electis ab Inquisitore generali, an possint absque legitima causa remoueri, vel de uno loco in alium transferri.
- 20 Dicendum est non posse absque legitima causa inuitum remoueri, neque transferri.
- 21 Expenduntur causa, ex quibus hac remotio fieri potest.
- 22 Ad mutationem ex uno loco in alium sufficit conuenientia sanctorum Officij, tamen si nulla culpa Inquisitoris intercedat.
- 23 Explicatur quis possit Inquisitores tam saeculares, tum religiofos punire.
- 24 Quadragesimum annum attingere debet electus ab alio, quam a Pontifice. In Hispania sufficit, si attingat trigessimum.
- 25 Expenduntur alia qualitates in Inquisitoribus requisita.
- 26 Commissarij sufficit, si trigessimum annum attingant.

Praecipuus iudex in hac causa est delegatus a Pontifice, qui nomine Inquisitoris insignitur, iuxta text. in Clem. 1. §. propter de haeresi. ibi tam per diocesanos Episcopos, quam per Inquisitores. Hoc autem Inquisitor cognoscere potest non solum de causa haeresis, sed etiam de omnibus connexis, dependentibus, & incidentibus illius: ex his quae late refert Aret. conf. 83. Dec. tract. crim. lib. 5. c. 22. n. 12. Fatin. de haeresi. q. 186. n. 26. Emericus 3. p. direct. n. 37. in fine, & ibi Pegna comm. 10. vers. in practica omnibus, ubi remissive tradit quae sint emergentia, connexa, & dependentia. Et ratio est manifesta, quia concessa iurisdictio, & cognitio causa principali, conceduntur emergentia, incidentia, connexa, & dependentia ab illa. leg. nulli, Codic. de iudiciis, Clem. disp. & ibi DD. omnes eodem tit. de iud. Bart. in extrauag. ad reprimendam, in verbo summaris, n. 20. Dec. in c. p. n. 4. in fine, de appellat. & alius pluribus relatis a Menoch. de arbit. lib. 1. q. 45. n. 9. ubi concludit, iudicem habentem liberum arbitrium ad procedendum in causa principali, posse eodem modo procedere in accessoria.

Circa Inquisitorum iurisditionem, & potestatem plures veniunt questiones decidendae. Prima an Inquisitor iudex sit ordinarius, vel delegatus? Dicendum est delegatum esse, quia esto delegatus sit ad vniuersitatem personarum, quia tamen ad solam causam haeresis, & illius connexa delegatus est, ideo iudex delegatus, & non ordinarius dicens est; ut multis relatis docent Pegna cum Emerico 3. p. direct. q. 4. comm. 5. Ioan. Azor. 2. l. lib. 8. c. 18. q. 6. Fatin. q. 186. n. 39. Scacc. de iudic. c. 67. n. 5. Ludouic. Molin. Ieluita tract. 5. de inst. disp. 28. n. 4. & satis probatur ex litteris Vrb. IV. & Clement. IV. relatis a Franc. Pegna in fine direct. ubi dicitur: Prouidemus igitur ibid. ad praesens personas aliquas circumspicias pro tanto negotio deputari, & capit. ne aliquis de haeresi. in 6. vocatur officium Inquisitoris ab Apostolica Sede commissum: & quia ut tale debeat morte delegantis spirare quoad negotia integra, fauore fidei cauetur perpetuo duraturum: quod necessarium non foret, si iurisditionis ordinariae esset. Negari tamen non potest pluribus priuilegijs ordinariae iurisditionis gaudere: tum quia in causa fidei plures causae continentur, ita ut delegatus ad illam causam ad vniuersitatem causarum delegatus dici potest: tum quia vicarius suus vices committunt tum quia eius iurisdictio non spirat morte delegan-

tis, etiam te non cepta, quae omnia a fortiori procedunt in Inquisitore generali Hispaniarum, cuius officium perpetuum est, & in quo vno mortuo, vel inde deposita promotione, vel ascensu ad alia, vel alia ratione alius sufficit: quod ordinariae iurisditioni proprium est. Quapropter hoc officium habet perfectiones iurisditionis delegatae, & ordinariae, vbi latis cuiuslibet imperfectionibus, vt ex sequentibus constabit.

Verum, quia saepe Inquisitores non a Sede Apostolica immediate eliguntur, & instituntur, sed ab aliis, qui ad id auctoritate a Sede Apostolica obtinent. Dubium est, an ij electi debeant dici delegati a Sede Apostolica, & ab illa auctoritatem habere, an vero ab illis, qui eos eligunt? Constat autem tempore innocentij IV. & Clementis IV. Generalibus, & Provincialibus ordinum Diui Dominici, & Francisci datum esse ab iis Pontificibus priuilegium eligendi, & instituti aliosque religiosos Inquisitores pro suis provinciis, quibus praerant; quarum institutionum mentionem fecit Pegna direct. 3. part. q. 3. comment. 5. 2. Azor. 2. part. lib. 8. c. 18. q. 5. Fatinacius q. 186. n. 30. Et licet in tota Italia, & Hispania iam cessauerit in his Praedictis haec potestas eligendi Inquisitores, & ad illustissimos Cardinales generales Inquisitores totis orbis deuenit pro tota Italia, & in Hispania ad quandam praesidem supremi Senatus Inquisitionem generalem vocatum electum a Rege, & a Sede Apostolica confirmatum, & approbatum: huic enim Sedes Apostolica committit potestatem eligendi Inquisitores omnium tribunalium, & visitatorum inquisitionum, cum ea dependentia, & iurisdictione, vt possit eos de loco in locum mutare, aut causa interueniente deponere, & punire, & modum procedendi praeribere, & eas causas, quae sibi placuerint referre; ac denique vt ad ipsum tanquam ad superiorem ex omnibus Inquisitoribus appelletur, quia in illo tora residet iurisdictio circa res fidei. Cum ergo hoc ita sit, videntur Inquisitores sic nominati delegati esse Inquisitoris generalis, non Sedis Apostolicae, a qua solum subdelegati videntur existere: cum ab illa non immediate, sed mediate recipiant iudicandi facultatem. Item hoc declarat modus, quem Inquisitor generalis seruat in assignandis in particularibus Inquisitoribus: inquit enim (vt testatur Simancas epistolae, inst. tit. 34. n. 15.) Conmittimus vobis vices nostras, donec ad nos duxerimus eas renouandas. Quo ergo modo clariore poterat subdelegare? Et ita hos Inquisitores particulares esse subdelegatos, affirmat, & probat Simanc. supra.

Nihilominus tamen communior, vniuersique sententia affirmat omnes Inquisitores particulares, etiam si a Cardinalibus superpremae inquisitionis, vel a generali Hispaniarum Inquisitore eligantur, delegatos esse Sedis Apostolicae: sic tenent alios referentes Pegna cum Eyer. 3. p. dir. q. 3. comm. 5. 2. in prime Vmbert. Locat. in iudic. inquit. verbo Inquisitor. n. 5. vers. qui quidem inquisit. & vers. vnde inquisitoris. Repet. verbo inquisit. vers. an inquisitor. Ludus Zech. sum. 1. p. tit. de fide. rub. de haeresi. c. 1. n. 13. vers. qui sum delegati Papa. Rojas singul. 114. n. 4. & tract. de haeresi. 1. part. n. 438. Fatinacius quest. 186. num. 41. Ludouic. Molin. Ieluita. tract. 5. de inst. disp. 28. n. 7. vers. verum autem. Probaturque potest. prim. 6. ex Clement. 1. §. propter, de haeresi. & ex c. per hoc, de haeresi. in 6. vbi loquens de Inquisitoribus abiolute, qui cum Episcopis procedere debent, affirmat esse a Sede Apostolica deputatos, & ita in supra. Clement. notatur Cardin. Zabarella n. 2. in 4. notab. Bonifac. de vitalibus num. 3. Imola Clement. 2. de haeresi. n. 9. ante finem. Secundo probatur expressis ex constitutione Alexandri. IV. edita anno 1238. incipiente. Quod super §. adiciis, quam refert Pegna post direct. inter litteras Apostolicas, Vbi postquam Pontifex Priori ordinis Praedicatorum facultatem concessit in haereticos animaduertendis, tam per se, quam per alios ab ipso electos, illi omne amouendi, & loco illorum alios substituenti, quotiescumque vident expedire subiungit. Ipse tamen Priori, & aliis sic assumptis committendi dumtaxat citationes, ac examinationes testium, cum de huiusmodi crimine, ac circumstantiis eius inquiratur, ac denuntiationes sententiarum, quas super his contra quoslibet contigerit fieri, & iis similia faciendi conceditur ab eadem Sede faculis. Ecce quomodo aequo prior, & alij ab ipso electi a Sede Apostolica accipiunt facultatem. Terti. Inquisitores particularium inquisitionum nomine proprio, & auctoritate Apostolica, & non nomine Inquisitoris generalis sententias aduersus reos pronuntiant. Ergo signum est a Sede Apostolica delegatos esse. Quarto, non ardeant ad publicandas, & denuntiandas sententias per electos, sed de facto per alios in publico theatro pronuntiant, vt in antecedenti puncto diximus: quod illis nullo modo liceret, nisi a Sede Apostolica delegati existerent. Quinto hi Inquisitores possunt alios subdelegare, vt dicimus: sed subdelegatos alium subdelegare non potest, alius daretur processus in infinitum, cum non occurrat ratio, quare ille secundus subdelegatus subdelegare non possit. Ergo dicendum est hos Inquisitores non esse subdelegatos, sed delegatos a Principe. Sexto, iurisdictio Inquisitionum, non expirat morte, aut depositione generalis Inquisitoris, illum eligentis, etiam re interea. At si subdelegatus existeret, expiraret potius, vel ut melius dicam in illum iurisdictio transmissa non esset: iuxta textum capite quamuis, de officio deleg. lib. 6. Ergo dicendum est esse delegatos a Sede Apostolica

Septimo, Inquisitores supremi Senatus non sunt delegati ab Inquisitore generali, sed à Pontifice, etiam si ab Inquisitore generali nominentur; aliis non daretur appellatio ad eorum tribunal à sententiis reliquorum tribunalium; quia ab vno subdelegato ad alium subdelegatum dari non potest appellatio: sed necessitudo danda est ad subdelegatum. Ergo similiter dicendum est de reliquis Inquisitoribus esse quidem à Pontifice delegatos, ab ipsoque habere iurisdictionem facta nominatione, & electione Inquisitoris generalis. Neque obstat habere illam dependentiam ab Inquisitore generali, quia hoc modo potuit committi, ut relictus, & securius in causa fidei procedatur. Neque etiam obstat, quod Inquisitor generalis in electione dicat vires suas committere, quia illud dicit, ut intelligatur iurisdictionem concessam esse ab eo dependentem.

Secunda questio est, ad quas personas hæc Inquisitorum potestas extendatur? Respondendo ad omnes in sua provincia existentes, vel delinquentes, siue faculares sint, siue religiosi, aut alibi exempti, deciditur *cap. vi. officium. §. denique. de heret. in e. cap. actores, in fine. cap. ad abelendam, de heret. in e. p. n. 1. Azor. 1. p. lib. 8. c. 18. q. 12.* Adde iam ab omnibus Prælati subditam esse potestatem cognoscendi de hæresi iuorum subditorum, ex constitutione Pauli V. protractatur *Farrinac. de heres. quest. 128. §. fine, Episcopis quæ, & Inquisitoribus hoc esse remissum.* In Hispaniis autem merito factum est, ut Inquisitores particulares nullum religionum, nullumve nobilitatem; aut aliquam rationem insignem comprehendant, quin prius certorem faciant Inquisitorem generalem, & eius supremum Senatum, missis ad eos iudicis, & probationibus habitis contra talem eum, & ex eorum præscripto procedatur, & non aliter: sic relati *Simanc. cathol. inquit. tit. 34. n. 33. Pegna 3. p. com. 77. dicit Ludovic. Molin. tract. 5. de inquit. disp. 28. num. 18.* A qua regula solum est excipiendus casus peccati fugæ, vel alterius quavis mali: sic præcitant Doctores.

Ab hac immutabilitate personarum excipiuntur primò Episcopi, aduersus quos non potest Inquisitor etiam generalis procedere, nisi de excessu Sedis Apostolicæ facultate; sed negotium debet ad Pontificem remitti, ut quid faciendum sit, prouideat: iuxta text. in *cap. inquisitores de heret. in e. ibi* Inquisitores hæretice præcatis ab Apostolica Sede, seu ab alio, vel aliis quibuslibet deputati de humilimo crimine inquirere contra Episcopos nequeunt, aut eius prætextu procedere contra eos, nisi in literis commissionis Apostolicæ, quod hoc possint, concedatur expressè. Si tamen Inquisitores ipsi Episcopos, vel alios superiores Prælatos sciuerint, vel inueniant crimen hæreticos committentium eos de hoc diffamatos existerent, vel suspectos, id tenentur Sedi Apostolicæ denunciare. Nominè Episcoporum intelliguntur rituales, quia verè sunt Episcopi. Item electi, & à Sede Apostolica confirmati, etiam si consecrati non sint, quia iurisdictionem Episcopalem habent, Secus verò dicendum est de electis, & nondum à Sede Apostolica confirmatis: sic *Simancas cathol. inquit. tit. 2. n. 1. c. 12. Ludovic. Molin. tract. 5. de inquit. disp. 28. n. 19.* Verum est hoc ita sit, possunt tamen Inquisitores dicta testium contra Episcopos recipere, per certorem Pontificem faciant, ad eumque dicta testium transmittant. Non enim alia via scire, aut inuenire possunt Episcopos hæreticos esse, aut de hæresi suspectos, ut reuertantur Sedi Apostolicæ denunciare: sic *Simanc. supra n. 8. c. in encirid. viol. relig. tit. 8. n. 2. Ludovic. Molin. 19. Pegna in addit. ad Eym. 3. p. direct. q. 27. com. 76. Farrinacius quest. 136. n. 116. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 2. §. 2. Lælius Zech. summ. 1. p. tit. de fide. rubr. de heres. cap. 1. n. 13. vers. iugæ etiam contra Episcopum.* Secundo, possunt Inquisitores Episcopum suspectum de fuga, clarè cognitum hæreticum carere, & carceratum, ad Pontificem mittere, & à fortiori si grauius mala ex dilatione comprehensionis sequerentur, ut si in eum timeretur plures esse seducendos; quia tunc ex benigna interpretatione Summi Pontificis censentur ij casus concessi, & à generali prohibitione procedendi aduersus Episcopos excepti: sic *Simanc. Molin. Pegna Lælius, Zech. & Farrinacius supra.* Debet tamen hoc periculum esse clarè cognitum: nam in dubio standum est probationi. Aduerto tamen, et si Inquisitor non possit aduersus Episcopum procedere? poterit tamen alius Episcopus, si in eius diocesi Episcopus hæreticus suspectus, assistat, aut crimen committat, quia tunc ex delegatione, iuxta *cap. ad abelendam.* videtur iurisdictionem habere: sic tradit *Farrinacius quest. 18. n. 12.* cum Reperit. Inquisit. verbo Episcopus, vers. 4. *Secundum.* Gandifaluz. tract. de heret. q. 6. n. 16. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 2. §. 1. num. 5.

Secundo excipiuntur Nuntij, & Legati Sedis Apostolicæ, alique eiusdem Sedis officiales, aduersus quos non possunt Inquisitores, neque ordinarij procedere, nisi de licentia expressa Sedis Apostolicæ: bene tamen possunt aduersus eos (modo Episcopi non sint) inquirere, & se informare, ut informationes ad

Pontificem transmittant: habetur expressè in *extravag. Ioan. XXI. cum Mattheus, de heret.* Nominè Nuntij intelligitur. Legatus Sedis Apostolicæ, iuxta textum in *e. nobilissimus, 97. distict.* Nominè vero officialium Sedis Apostolicæ intelliguntur signati à Sede Apostolica ad aliquas causas Sedem Apostolicam, cuiusque honorem, & dignitatem spectantes, non autem ad causas particulares inter partes decidendas; quia ij non negotium Sedis Apostolicæ, sed particularium personarum agunt; ac proinde priuilegio officialibus Sedis Apostolicæ concessio gaudere non debent: sic *Pegna relatis Lepo, & Decio tradit 3. p. direct. q. 26. com. 73. Molin. tract. 5. de inquit. disp. 28. n. 20.*

Tertio excipiuntur ipsimet Inquisitores, aduersus quos alij Inquisitores procedere non possunt, tum quia sunt à Sede Apostolica delegati, tum quia pat in patrem non habet imperium, & ita docet *Pegna cum Eym. 3. p. direct. q. 30. comment. 71. Farrinacius quest. 186. num. 126. Molin. tract. 5. disp. 28. num. 21.* Hoc autem intelligendum est durante Inquisitionis officio: nempe si ab illo remoueantur, ut Hispania Inquisitor generalis remouere facile potest, poterit tunc alius Inquisitor aduersus eum procedere: imò si Inquisitores particulares delegati non sint à Sede Apostolica, sed subdelegati ab Inquisitore generali, ut Simancas contendit, poterit Inquisitor generalis eos in carcerem mittere, & punire, ita *Molin. supra.* Vnum tamen est omnino certum extra crimen hæresis delinquentes Hispanos posse ab Inquisitore generali, & eius supremo Senatu cæceteri, & puniri ob commissionem à Sede Apostolica illi factam, ut testatur *Pegna 3. p. direct. q. 12. com. 6. vers. in Hispania.* Maior tamen est dubitatio, an Episcopi possint aduersus Inquisitores de hæresi susp. eos procedere? Affirmant *Reperit. Inquisit. verbo Episcopus, vers. primo* *Zach. de heret. cap. 8. n. 9. Gundifaluz. eod. tract. quest. 7. num. 17. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 2. n. 6. negant* *Cem. nam. m. 5. vers. sed quæro de heret. in 6. Locat. in iudic. inquisit. verbo Inquisitor, n. 15. Quintilian. Mandof. in addit. ad Reperit. verbo Episcopus.* Alij distinctione veniunt de hæresi occultis, & manifesta: & circa manifestam hæresim affirmant procedere posse Episcopum; secus in occultis. Cæterum tenendum est absolute nullo modo aduersus Inquisitorem posse Episcopum procedere, sed solum informationes capere, & ad Sedem Apostolicam eas transmittere, nisi in casu per episcopiam excepto, quando scilicet Inquisitor hæreses terminasset, vel examinare permitteret, & delinquentes hæreticos impunitos dimitteret, vel alia horrenda faceret, quia durante inquisitionis officio officialis est Sedis Apostolicæ: ac proinde comprehenditur sub *extravag. Ioannis X X I I.* in qua cauetur aduersus Nuntios, officialesq; Sedis Apostolicæ non posse ordinarij procedere in hoc hæresis crimine, nisi tantum recipiendo informationes: sic expressè *Ioan. Azor. 1. p. lib. 8. cap. 18. quest. 14. Molin. de inquit. tract. 5. disp. 28. num. 21. Farrinacius quest. 186. num. 124. c. 131.*

9 Tertia questio, an Inquisitorum iurisdictione sit non solum in causis fidei, sed in aliis causis, tum civilibus, tum criminalibus?

Respondendo iurisdictionem habere in causis criminalibus suorum familiarum, & officialium priuatiuè, ita ut alij iudices non se intromittere possint in illis iudicandis, solum enim poterunt capere delinquentes: ac illos captos tenentur remittere in inquisitionis iudicio sic *Simancas cathol. inquit. tit. 4. rubr. de ministris n. 16. c. seq. Rojas singul. 101. Ludovic. à Paramo de origine sanctæ Inquisitionis, lib. 5. q. 6. n. 17. Farrinacius q. 186. n. 38.* Ab hac tamen potestate excipiuntur omittentes crimen læsæ maiestatis, rebellionis, seditionis publicæ, prodicionis, rapus mandatorum regalium despectus, & eorum iudicibus resistentiæ, extractionis, seu violationis Ecclesiæ, aut monasterij incendiarij, vel denique committentes crimen nefandum, & his similia. Expedit enim hæc à iudice seculari qui penam mortis imponere potest, iudicari prætextu exemptionis audent hæc committere: sic relati Doctores. In causis autem civilibus solum credo habere iurisdictionem respectu officialium, qui sunt à secretis; ij enim solum conueniri, & conuenire debitores possunt coram Inquisitoribus, non autem alij officiales externi.

10 Maior autem est dubitatio de reconciliatis, dum habitum penitentæ gestant, & generaliter de quibuscumque penitentibus dum penitentiam exequerentur, an ij in causis civilibus & criminalibus Inquisitorum iudicio subdantur? Affirmat *Hofstiens in sum. tit. de foro comp. §. ex præmissis.* Ant. *Battius in e. 2. de foro competent. col. 2. Barbata ibi n. 61.* & alij mouentur ex text. in *cap. aliud 11. q. 1. quod repetitur in e. aliud de sent. dist. 1.* quod est Leonis Papæ ex *epist. 93. ad Rusticū Narbonensem Episcopum, c. 8.* vbi postquam reprehenderit eos qui ob legitimum d'fferit penitentiam impostam agere cōcludit in hæc verba. Aliud quidem est debita iusta reponere, aliud propria perfidionis amore cōtemnere; sed illicitiorū veniā postulat oportet multis etiā licitis abstinere dicere Apostolo: *Multa mihi licent, sed non omnia expediunt.* Vnde si quis penitentem habeat causam, quam negligere forte nõ debeat, melius expedit Ecclesiasticum quam forensē, iudicium ex hoc testimonio inferi *Gratian. ibi c. 6.* propter criminalem tantum, sed generaliter propter quilibet causā tam civile quam criminalem hoc esse intelligendum, atque adeo penitentem expedire potius Ecclesiasticum, quam forensē iudicium adire.

indire. Ergo laicus penitens subditus est Ecclesiastico iudicio, & non seculari. Aliqui tamen auctores supradictum textum intelligunt non de quolibet publico penitenti solemniter, cuius meminit textus in c. 3. n. 10. dist. 8. & differat de penitentia publica, & privata ob certos ritus, & caeremonias, quas exercere debet, prout optime expendit Couarr. var. resol. lib. 2. cap. 10. n. 3. quia Penitentia solemnis ima non est in vlt. sic intelligunt gloss. in dist. e. aliud Calderin. conf. 7. tit. de iudic. Repert. Inquit. verbo penitentiam pecuniariam.

Verum ex supradicto textu nullo modo censeo colligi posse penitentes laicos subditos esse in ciuilibus & criminalibus Ecclesiastico iudicio, & multo minus iudicio Inquisitorum. Primum, quia, vt ex relatis verbis constat, datur consilium penitenti vt Ecclesiastico iudicio adeat potius quam forense: at hoc consilium iis penitentibus continere non potest. Nam vel sunt actores, vel rei: si actores sint, debent reum vocare apud ipsius rei iudicem neque potest in hoc variare, vt tenent fere omnes Doctores in dist. cap. aliud. Si autem ipse penitens reus sit, necessario conueniendus est apud suum iudicem, & sic conuentus non poterit iudicium subterfugere: atque adeo non verificari poterit, quod ipse penitens eligere poterit iudicium Ecclesiasticum, potius quam forense. Dices verificari posse, quia penitens laicus & subditus est seculari iudicio, & subditus Ecclesiastico, hoc eligat, eo quod dum est in penitentia, videtur esse pauper miserabilisque persona, ob cuius rationem sub protectione Ecclesie videtur constitui: iuxta textum in c. 2. & seq. 87. dist. 1. Sed facile responderetur. Nam esto hic penitens sub paupere, miserabilisque persona comprehensus, adhuc conueniri non potest coram Ecclesiastico iudice laicum, nisi prius probauerit iudicem secularem negligentem esse in administratione iustitie, iuxta textum in c. nonis. de iudic. probata autem negligentia, & remissione iudicis secularis poterit coram Ecclesiastico conueniri, iuxta textum in c. ex reuere. de foro copetenti. c. significantibus, vbi glossa, de offic. deleg. & tradit optime Couarr. pract. q. 6. n. 1. versum, & in hoc tractatu. Secundo multi Doctores sentiunt illum textum intelligi de penitente aliquo religioso, qui penitentiam habitum assumpsit, ratione cuius est constitutus Ecclesiastica persona, vt tradit Simancas catholic. institut. tit. 47. n. 21. Pegna direct. 3. par. quast. 97. comment. 146. circa medium, versum, denique non obstat. De hoc enim dicunt Doctores, si habeat causam; quam forte negligere non debeat, possit reum laicum vocari ad Ecclesiasticum iudicium, si ipse vocatus consensit, secus si renuat, cum non possit ratione penitentiae maius privilegium habere, quam habeat sacerdos, qui reum laicum vocare non potest ad iudicium Ecclesiasticum ipso renuente. At ex hoc intellectu approbato a glossa, Dominic. Prapostito, & Turcerem, nullo modo inferitur penitentem laicum Ecclesie reconciliari, & penitentia iudicialis habitum gestare non posse conueniri, vel conuenire coram iudice Ecclesiastico, quia laicus reconciliatus non est persona religiosa, neque talis habitus imposito illum religiofum, aut Ecclesiasticum constituit. Ergo ex hoc textu non inferitur hoc penitentes iudicio. Inquisitorum subdi. Neque video si Ecclesiastici sint penitentes, quare debent Inquisitoribus, & non Episcopo subdi, tum in causis ciuilibus, tum in criminalibus. Quapropter si genuinum interpretationem textus velimus habere, necessario supponendum est loqui Pontificem Leonem de penitente actore, quia in illo textu datur libertas eligendi iudicium, & consilium eligendi Ecclesiasticum potius quam forense: at actori datur liberum arbitrium eligendi iudicium, aut illud omittendi, non autem reo datur optio declinandi iudicium seculare, si ad illud pertinet, quia laicus est, vel Ecclesiasticus: si Ecclesiasticus sit, cum nullo textu, vel ratione eximatur. Posito, inquam, loqui Pontificem de penitente actore, dicendum est hunc penitentem posse debita iusta respectere: at quia peccatorum veniam postulat, melius faciet, si ab hac petitione absterneat. Nam esto habeat causam, quam forte non debeat negligere, expedit illum, vt Ecclesiasticum iudicium adeat, & non forense, hoc est vt penitentia iudicium exequatur: & iudicio forense, hoc est, exactioni, & petitioni iudiciali, sine per Ecclesiasticos indices, siue per seculares facienda sit, non se immisceat, quousque tempus penitentiae adimpleat. Neque nouum videri debet alieni, vt iudicium Ecclesiasticum pro iudicio penitentiae, seu pro executione penitentiae mutuetur: vt penem, vt vltimas Couarr. pract. q. 3. cap. 34. circa finem numer. 4. versum sequitur.

Dissoluto ergo hoc fundamento, cum nullum aliud sit, ex quo colligi possit penitentes laicos iudicio Ecclesiastico in ciuilibus, vel in criminalibus subditos esse, affirmandum est, nequaquam Inquisitorum iudicio subdi, sed a suis iudicibus iudicandos fore, sicut si penitentialem habitum non gestarent. sic docuit Rojas singul. 98. Simancas catholic. institut. 47. rubr. de penitens conuersis numer. 18. & seq. Decianus tractat. crispin. lib. 5. cap. 25. numer. 13. Couarruias pract. quast. cap. 34. ad numer. 3. & princip. n. 7. Pegna direct. 3. par. quast. 97. comment. 146. circa medium, versum, in aliter ergo quastionis parte. Ratio a priori est: quia Inquisitoribus prohibita est cognitio aliarum causarum ab heresi, seu quae heresim concernunt, c. accusatorum. S. Ina de heretico in 6. Sed ex eo quod causae agitandae sunt penitentium,

non efficitur esse causas heresis, neque heresim concernere. Ergo ad Inquisitores pertinere non possunt ex iure communi. Restat ergo, vt ex aliquo privilegio pertineant, quod nullum esse apparet. Neque deest pro hac parte ratio congruentia: si enim iis penitentes Inquisitorum iudicio subderentur, ex delicto commo- dum reportarent; siquidem consequerentur privilegium exemptionis a propriis iudicibus, quod familiares, & officiales Inquisitionis ob scriptura exhibita, & exhibenda consequuntur, quod videtur absurdum, item datur illis occasio delinquendi dum viderent ab Inquisitoribus non esse ita feuerit puniendos pro suis excessibus, ac si propriis iudicibus subderentur.

11 In regno tamen Aragoniae, Valen. & Barcin. Inquisitores ex particulari privilegio summi Pontificis, & Hispaniarum Regis cognoscunt de committendis nefandis criminibus quicumque sint: & aperitur via cognitioni huius criminis, ex depositione vnus testis etiam complicitus, quia dispositio, facta fit ad aliam aliquam aliam praesumptionem de delicto commisso, comprehenditur, & in carceribus secretis detinetur, examinatur, si neget, vocatur testis, & in eius praesentia procurator conuincitur: si in negatiua perseveret, & rationes testis videntes sint, quaestioni exponitur, quam si vincat, liber dimittitur: at si delictum fateatur, & maior sit viginti quinque annis, curae facultati relaxatur in actu publico: si delictum tribus testibus comprobetur, criminis singulares sint, relaxandus est quantumuis neget, iuxta legem regni editam anno 1598. si minor est viginti quinque annis flagellis caditur, & tremebus addicitur simul cum Inquisitoribus de hoc delicto Caesar Augustus cognoscit ordinarius Ecclesiasticus, sicut in causis fidei: at Baticonae cognoscit secularis iudex simul cum Inquisitoribus. Nunquam ob delictum heresitatis erematur animi in tribunali Inquisitionis, sicut ne denunciando aliqui huius occasione retardantur.

12 Quarta questio, an possint Inquisitores vices suas alii committere. Certum est posse, quia ita supponitur in c. ne aliquid de heretico. vt commissi. c. conuincendi, de heretico in 6. & in Clement. 1. eod. tit. S. per. ubi Inquisitoribus, vel suorum commissariarum ordinatio refertur, & deinde coram illis Inquisitoribus, & substitutis ab eis, & in S. verbi dicitur Inquisitoribus praedictis aliis ad dicti executione officij substitutis ab eis & in Clement. 2. eod. tit. de here. ubi super hoc deputatis commissarij. Id ipsi probant constitutiones Clement. V. 11. & Pij 11. quarum meminit Pegna direct. 3. p. 9. 13. comm. 6. Ioan. Azor. 1. p. instit. c. 1. 18. 10. Sed dubium est, an possint non solum iis commissariis, & vicariis electis delegare receptiones denuntiationum inquisitionum, formationes testium examinationem, sed etiam definitiuam sententiam aduersus quemcumque reum. Et ratio dubitandi oritur ex Verban. I. V. rescripto quodam incipiente, Licet ex omnibus, cuius meminit Pegna direct. 3. p. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. Locat. in iud. inquisit. verbo inquisitor. n. 4. Calderin. tract. 1. de here. rub. de officio vicarij, n. 1. & seq. In quo rescripto solum ad preparatoria sententia plena facultas conceditur. Ergo tacite negatur de sententia. Nihilominus dicendum est (spectato iure & rigore) posse Inquisitorem non solum vnum, sed plures vicarios, si id expedire iudicauerit, substituere, quibus integre vices suas committat etiam vbiq; ad sententiae definitiuam prolationem sic docet Eymet, & Pegna loco allegato. Fatinae, pluribus comprobans, q. 186. n. 2. 9. Mol. tract. 5. de iust. disp. 28. m. 8. Azor. 1. p. lib. 3. c. 8. q. 16. Ratio est, quam tradit Eymet, 3. p. direct. q. 15. quia Inquisitor vt diximus, est delegatus sedis Apostolicae, sed delegatus potest subdelegare, & alteri vices suas plene committere ex cap. super. quast. de officio iudic. deleg. Ergo vicium est hoc ut sit nunquam tamen Inquisitoribus debent commissariis pro sententia pronuntiandis, praecipue aduersus relos, & impenitentes vices suas committere; quia cum de vita hominis ageretur, altiori examine, quam eo quod fieri potest per vicarium indigeret: imo est conueniens, vt nec examinatio testium illis concedatur, nisi forte in aliquo casu graui & vigenti, quando neque ipsi testes ad Inquisitorem accedere facile possunt, neque Inquisitor ad illas sicut in Hispania cautum est quadam Hispaniensis inhaerentia edita anno 1484. cap. 17. cuius meminit Pegna direct. 3. par. cap. 37. comm. 10. Quapropter in Hispania solum commissariis conceditur ex officio denuntiationes recipere, vt testatur Molin. dist. disp. 28. n. 3. in fine.

13 Huiusmodi autem commissarij generaliter constituti ab Inquisitore etiam cum potestate pronuntiandi definitiuam sententiam nullo modo possunt alteri vices suas neque in totum, neque in parte subdelegare, ita cum glossa c. super. quast. S. per. quia transfert. de officio deleg. & glossa in c. non caniam verba delegatus, de appellat. Ioan. Andr. Alberic. Panoripit. Alexand. & communi sententia tradit Pegna 3. p. direct. q. 15. comm. 6. Mol. supra n. 8. in medio & Azor. q. 10. Probant prin. 6. quia si commissarius, qui est subdelegatus, possit alium subdelegare, hoc secundum subdelegatus possit alium subdelegare, & sic in infinitum, cum nulla ex cogitari possit ratio, ob quam magis primus, quam reliqui subdelegare possit. Processum autem in infinitum iura abhorrent, ac viciate praecipitur 1. de delegat. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. Ergo Secundo, lex delegatis a primario concedit potestatem subdelegandi, quam tamen potestatem illis delegatis, vel subdelegatis non concedit. Ergo si quum est esse

quasi privilegium personale delegatorum, quod in alios trans-

mitti non potest, iuxta textum cap. privilegium de reg. iur. in 6. necnonque glossa in cap. quam sit. de elect. in 6. & Bart. in l. si in qui pro emptore. ff. de i. iudic. cap. 14. Quia questio est, an si plures Inquisitores pro vna provincia eligantur, quilibet independenter ab alio procedere possit. Cetera regula est & posse simul, & separatim procedere, prout sibi magis expedire visum fuerit habetur expressè in cap. ut officium de heret. in 6. ibi, Mandamus quatenus vbi que in praesentia provincia simul, vel separatim, aut singulariter, prout negotij utilitas suadebit contra haereticos, credentes receptatores fautores, & defensores eorum, nec non contra infamatos de haereticis, vel suspectos iuxta sanctiones canonicas procedatis, & reddatur ratio in supradicto textu, ut sic officium inquisitionis efficacius implerant, & liberius res fidei tractentur, & haeretici, eorumque fautores pluribus iudicibus comprimantur: sic pluribus comprobatur Farinacius quest. 186. num. 24. Pegna cum Eymer. 3. part. dicit. quest. 46. com. 9. Molin. tract. 5. de iust. disp. 28. n. 9. ubi adducunt eum ab vno Inquisitore puniri ab alio puniri non posse, quia pro vno delicto vnica poena illi correspondere res afficiendus est, non pluribus. In Hispania autem ex quodam instructione T. oletana, cuius meminit Rojas singul. 27. num. 6. & Farinacius supra, quando duo, vel plures Inquisitores vnus delicti: p. delictos sunt, non potest vnus sine altero ad capturam procedere, neque ad purgationem indendum, neque ad publicationem relictum, neque ad copiam actorum reo decernendam, & multo minus ad sententiam. Denique feruare tenentur formam ab Inquisitore generali eis praescriptam, qua dependenter, vt diximus, ab illo recipiunt iurisdictionem.

15. Quod si Pontifex contra aliquem, vel aliquos specialiter, & expressè Inquisitorem designat: tunc reliqui Inquisitores generaliter designati, de tali causa cognoscere nullatenus possunt, nisi cognoscere incepissent, quia illa delegatio specialiter facta censetur Pontificem illum causam sibi, & illi delegato specialiter aduocare, & consequenter alii potestatem cognoscendi interdictis aliis relatis docet Pegna dicit. q. 46. com. 45. vers. sed obiter. Molin. supra n. 9. Farinacius quest. 186. n. 25. & probat eum in cap. ut nostrum de appellacione. & in cap. studij. de off. delegat. Ex quo fit si hic Inquisitor specialiter designatus obierit, vel alia via iurisdictione illius esset, non posse Inquisitores generaliter designatos, neque Episcopum de illa causa cognoscere quia iam fuit Pontifici aduocata, & ab eorum iurisdictione subleuata. sic Molin. d. disp. 28. num. 9.

Ad huius autem caute cognitionem, si hic Inquisitor specialiter designatus informacionibus, & depositionibus factis apud alios Inquisitores potest illos compellere, vt ea sibi exhibeant iuxta textum in cap. commissi, vers. sic nec non de haereticis, in 6. & iuxta constitutionem Bonifac. VIII. & Alexand. IV. quarum meminit Pegna 3. part. com. 88. super q. 39. Molin. dicit. num. 9. Saccia de iudic. cap. 67. n. 10. Farinacius quest. 186. n. 25. Addunt tamen, & bene Molin. & Pegna supra, modestè procedendum esse in hac parte. Primo enim instrumeta pendunt lra amicitia: quod si huic petitioni acquiescere noluerint, expedit Romanum Pontificem conuenire, neque illo inconlulto vi compellendi sunt, nisi in aliquo casu raro, & vrgenti.

16. Sexta difficultas, an expiret iurisdictione morte delegantis? Respondeo, si absolute institutus est, non expirat etiam re integra in quo ob fauorem filij iurisdictione ordinariè comparatur habetur expressè in cap. ne aliquis de heret. in 6. ibi, praesenti decretatis edicto ipsius officium non solum quoad negotia vniuersae mandatore incepta, imò etiam quoad integra, & non capta, & quod plus est quantum ad ea, quae tunc nequaquam transierant in fauorem fidei post committentis obitum durare & nocere ibi glossa, & Doctores omnes. Quod intelligendum est non solum de Inquisitoribus à summo Pontifice immediatè electis, sed etiam de Inquisitoribus, à Cardinalibus, & generali Hispaniarum Inquisitore nominatis, quia omnes hi delegati sunt à Pontifice, & tradit expressè cum Eymer. Pegna 3. part. dicit. quest. 7. & 8. comment. 56. & 57. Farinacius q. 186. n. 20. Azor. 1. part. inquisitionum moralium cap. 28. q. 7. Locius Zechus sum. 1. part. tit. de fidei vrb. de haereticis, cap. 1. num. 13. vers. ne eorum potestas.

17. Soluunt dubium, si ad beneplacitum non quidem Sedis Apostolicae, sed Pontificis esset delegatio facta, an tunc expiret morte delegantis? Affirmat Ioan. And. in dicit. e. ne aliquis de heret. in 6. in glossa 1. Geminian. n. 4. vers. & intellige praemissa. Farinacius num. 2. vers. in glossa prima. Nicol. Arelatenf. not. ab. 4. num. 3. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 20. n. 8. vers. sic fallit tamen, & cap. 22. num. 19. Siluef. verbo haereticus, §. 2. num. 3. quo videtur sequi Farinacius de haereticis, quest. 185. num. 22. & 23. Mouentur ex cap. si gratiosè, de rescriptis in 6. vbi delegati ad beneplacitum Sedis non finiuntur morte delegantis secus si ad beneplacitum Romani Pontificis. Ceterum versus iurisdictionem sic delegati non expirat, nisi id in literis delegationis expressum fuerit. Semper enim ob singularitatem fidei fauorem censenda est coacta iurisdictione ad beneplacitum sedis etiam si sub verbo Romani Pontificis concedatur. Aliis contingere casus posset in quo haereticis extirpari non possent, quia cellas qui poterat haereti-

cos inquirere, aut inquisitos punire, quod non est admittendum: & ita docet Francisc. Pegna direct. 3. p. q. 7. com. 56. vers. sed ut verum faciat. Azor. 1. p. instit. moral. lib. 3. cap. 18. quest. 7. quos refert, neque impugnat Farinac. supra, num. 23.

18. Septima questio, à quo reuocari possit Inquisitorum iurisdictione? Clarum est reuocari posse à Pontifice, qui eam concedit. Sed cum olim Inquisitores non solum à Pontifice eligerentur, sed etiam à ministro generali, & provinciali, eiusque ministris, tam in ordine D. Dominici, quam Francisci, meritò concessum fuit iis superioribus posse à se electos autoritate Apostolica remouere, cum id sibi visum fuerit expedire: sic ex privilegiis concessis iis ordinibus, & ex constitutione Innocentii, edita anno 1254. incipiente, Licet ex omnibus, & ex alia constitutione Clement. I. V. edita anno 1265. similiter incipiente, Licet ex omnibus, & aliis probat Pegna 3. p. direct. q. 9. com. 58. Farinacius quest. 186. num. 32. Azor. 1. p. lib. 3. cap. 18. q. 9. At cum hodie Inquisitores ab iis provincialibus, aut generalibus non eligantur, sed pro tota Italia ab Illustrissimis Cardinalibus vniuersali Inquisitioni praesidentibus, & in Hispania ab Inquisitore generali, ij tantum à se electos poterunt de vno loco in alium transferre, & ab officio remouere, cum id visum fuerit expedire: sic notant relati Doctores.

19. Sed dubium est, an sine vlla causa, sed solo libero eligentium arbitrio possint huiusmodi Inquisitores electi ex vno loco in alium transferri, vel ab officio remoueri? Ratio dubitandi est: quia in literis electionis horum Inquisitorum dicitur esse electos, dum nostra voluntas fuerit: quae verba videntur indicare liberum, & absolutum arbitrium non iure, & acquirere regularum: vt multis exornat Menoch. lib. 1. de arbitrio q. 7. num. 2. At quoties in pleno, & libero arbitrio alienius negotium situm est expedire illud potest pro voluntate nullis legibus subiecta, seculo tamen dolo, vt rectè expendit idem Menoch. q. 6. Ergo Inquisitores electi à Cardinalibus, & ab Inquisitore generali, mutari de loco in locum, & ab officio remoueri pro libera voluntate eligentium possunt: & ita videntur sentire Ludou. c. Molin. de iust. tract. 5. disp. 28. num. 7. vers. neque obstat, & vers. confirmare possumus, circa finem. In his enim locis, & aibi affirmat hos Inquisitores esse amobiles ad nutum Inquisitoris generalis.

20. Ceterum omnino dicendum est, non posse absque causa legitima intercedente Inquisitores inuitum de vno loco in alium transferri, aut ab officio remoueri. Moueor, quia in supradictis decretis, & constitutionibus, in quibus potestas conceditur mutandi, & remouendi Inquisitores electos, semper adduntur illa verba, si ita expedire visum fuerit vel si ita vobis videbitur. At hac verba non indicant plenum arbitrium, sed arbitrium conuenientiam ipsius officij continet, iuxta cap. non solum, de regularum, lib. 6. & tradit alios referens Menoch. lib. 1. de arbitrio q. 3. n. 5. Pegna direct. 3. p. quest. 10. com. 69. vers. quae autem sint causae. Deinde verbum illud si ita vobis videatur, etiam denotat boni viri arbitrium, ac prouide ratione, & lege regularum: vt alios referens probat Menoch. dicit. q. 3. n. 2. ex l. si fideicommissaria libertas. 2. in princ. ff. de fideicommissis. libertatibus. & l. si fideicommissaria, §. quumquam, de legat. 3. & tradit Pegna loco allegato. Adde est Inquisitor generalis, & illustrissimorum Cardinalium arbitrio commissa esset potestas mutandi, vel remouendi Inquisitorem electum, adhuc credendum non est, liberum illis esse, prout sibi placuerit, facere, sed omnino eorum placitum iure, & acquirere firmari debet, vt satis colligitur ex iis quae adducit Menoch. quest. 8. à n. 7. vbi probat causam commissam ad beneplacitum alicuius esse commissam secundum boni viri arbitrium. Et idem est, quando eius potestati committitur, vt ex Bart. Ang. Gozadino probat idem Menoch. num. 47. Denique quod causa aliqua requiratur ad hanc mutationem, vel remotionem faciendam, officio Inquisitionis conuenientius est: tum quia Inquisitores amplius reuerentur: tum quia exactius negotia fidei tractabunt, videntes non prohibitos, sed ex causa remouendos esse docent generaliter loquentes Eymer. direct. 3. p. quest. 10. & ibi Pegna com. 59. Vmbert. Locat. in iudic. inquisit. verbo inquisit. n. 38. vers. Nota tamen, & n. 40. per totum Farinac. quest. 186. n. 33. Azor. 1. p. lib. 3. cap. 18. quest. 9. vers. si queras. Locius Zech. sum. 1. p. tit. de fidei vrb. de haereticis cap. 11. num. 13. vers. & Inquisitores. Neque obstat quod Inquisitor generalis in delegatione dixerit vices suas committere, dum ipse non reuocauerit, seu ad suum beneplacitum adhuc non potest sine iusta causa ab officio remoueri, quia concessio facta ad beneplacitum perpetua esse dicitur vt probat Menoch. q. 69. & beneplacitum significat arbitrium boni viri, vt tradit idem Menoch. quest. 6. num. 10. & faciunt pro hac parte ea quae adducit q. 55. num. 11. & 12.

21. Quod si inquiras quae sint causae, ex quibus Inquisitores ab officio remoueri possunt, vel ab vno loco in alium transferri? Respondeo ad remouendum ab officio Inquisitorem tres causas in genere à Doctoribus expostulari, ad quas omnes reducantur, impotentia, negligentia, & iniquitas maxime praeterea officij commissa, quarum quaelibet per se sufficiens est sic Eymer. direct. 3. p. q. 12. num. 5. Pegna com. 61. Locius Zech. Azor. & Farinac. supra, Et quidem impotentiam praebere suffi-

DESTRAY
TON

cientem causam remotionis nemini dubium est, cum officium datur ob exercitium, unde impotens illud exercere privari illo debet. Sub impotentia comprehenditur infirmitas senectus, ignorantia, quae officio exercendo obstant. Infirmitas non quidem temporalis, sed perpetua, aut quae perpetua: haec enim est, quae absolute in se reddidit officio exercendo. Alia vero temporalis non absolute, sed secundum quid, quo tempore scilicet limitatio, reddidit effectum impeditum pro quo tempore limitatio constituit vicarium potest, & impotentiam supplere, sicut si ob iustas causas pro limitato tempore abfens esset. Senectus, si rectum iudicium, & precedentem deliberationem tollat, aliis non. Ignorantia, si adeo grauis sit, vt ignoret ea, quae ad exercendum hoc officium requirantur; neque enim fas est Inquisitoribus omnia consiliorum consilio remittere, quasi ipsi solum essent Inquisitores, & non iudices; ipsi enim scientiam habere debent qua possunt rationes perpendere, & difficultates examinare, & quod iuri, & aequitati conformius est iudicare aliis inepti sunt officio exercendo, & in peccato mortali constituti, meritoque remouendi. Secunda causa est negligentia, qua in quolibet officio sufficientem praebet occasionem, vt remoueat ab illo, qui illam committit, *cap. si qui Episcopi 1. q. 1. l. 1. ff. ubi pupill. educari debent l. carceri, ff. de cust. reorum, c. l. si quos C. de offic. praesidi praetorio, & scribunt Roman. cens. 467. glossa in c. excommunicamus verbo neglexit de haeret. Bald. & Iason in l. argentarius §. ult. ff. de edmo ex illo text. Alexand. l. p. §. & ibi lafor. n. 9. in fine Dec. ibi 6. notab. C. de patris. l. l. Clar. lib. 5. sentent. iuris §. in. q. 73. versum index Menoch. de arb. lib. 1. q. 5. n. 14. c. lib. 2. casu 341. num. 1. Haec autem negligentia non solum contingit, quando aduersus haereticos, aut de haeresi suspectos non procedit, sed etiam quando non procedit debito tempore, ob quam remissionem forte capiendus aufugit, aut aufugere poterat, vel interim haeresis disseminauit. Adde cum hoc sit grauissimum crimen, & reipublicae Christianae perniciosissimum, quaelibet negligentia in illo extirpando graue crimen reputatur, & merito occasionem praebet ab officio negligentem remouendi. Quod si haec negligentia odij gratia, vel amoris lucri causa procedat, vitra debitam remotionem ab officio, si fuerit Episcopus suspenditur ipso facto per triennium ab officio, reliqui vero excommunicationem Pontificiam reseruatam incurrit. habetur *Clement. 1. §. verum de haereticis in fine*. Adde, ex quocumque sine Episcopo, & Inquisitor negligentes fuerint in haereticis inquirendis, & puniendis, si eorum negligentia grauis fuerit, fauoriam haeresi incurrit ex text. in c. qui praesertim obuiare 23. q. 3. cap. quanta de sentent. excommunicat. & alius relatis docet Farinacius *quasf. 186. num. 147*. Merito ergo ob tale crimen deponendi sunt ab officio, vt multis relatis docet idem Farinacius *quasf. 182. n. 24*. Tertia causa est iniquitas, qua si praetextu officij commissa est, manifestissimam praebet occasionem remouendi ab officio iniquum. Non enim mereatur officium retinere, qui in officium delinquit, praecipue in officium ita sacrum, & ab omni iniquitate alienum: sic docet Menochius *lib. 1. de arbit. q. 55. num. 15*. Roman. *consil. 467. fine*. Pegna *dicta 3. part. direct. quasf. 12. com. 61. post medium, vers. denique* Farinacius *quasf. 186. n. 34*. Hinc inferitur, si illicite pecuniam extorques facti officij praetextu, dignus es, vt officio remoueatur, & traditur expresse in *Clement. 2. de haereticis*, vbi postquam sententiam excommunicationis aduersus Inquisitores, & commissarios pecuniam illicitè extorquentes tulit, mandat eos ab officio remouere, & amotos aliis penis arbitrariis puniri. Sub nomine pecuniae quaelibet res pretio aestimabilis intelligitur sic glossa in *supradicta Clement. verbo pecuniam*. Farinacius *quasf. 186. num. 139*. Pegna *direct. 3. p. quasf. 12. comment. 61. post medium, vers. nomine pecuniae*. Thom. Sanchez plures referens *lib. 2. c. 20. n. 9*. Dixi, si praetextu officij iniquitas commissa est; quia hoc crimen est, quod praecipuum occasionem praebet ab officio remouendi eum, qui illud committit. At cum hoc officium Inquisitoris exposulet viros prudentia doctrina, & omni virtute conspicuos, iuxta constitutionem Vrbani I V incipientem, *Præ cunctis* cuius meminit Vmbert. *Locat. in iudic. inquisit. verbo inquisitor num. 3.* & tradit Simanc. *catbol. instit. tit. 34. n. 9. c. 10. c. in enchirid. tit. 7. num. 2*. Eymet. 3. *part. direct. q. 1*. Farinacius *q. 186. n. 54*. merito infectus graui aliquo crimine, quodcumque sit, praecipue si scandalum generat, ab officio remoueri debet.*

22. Hucusque diximus de causis, ob quas ab officio Inquisitor remoueri possit. At si loquamur non de remotione ab officio, sed de mutatione ex vno loco in alium, dicendum est posse Cardinales illusterrimos, & Inquisitorem generalem Hispaniarum Inquisitores à se electos mutare etiam si nullam culpam commiserint, si videant officio inquisitionis talem mutationem conuenienter esse: est ei, qui mirandus est non sit ita conueniens, quia hoc expedire potestati gubernatiuae illis commissa, Neque ad hanc mutationem faciendam opus illis est conuenientiam iudicè probare: aliàs ratio possent mutare inuitos, & transire Inquisitores ad loca iocunda, vbi fontem eorum industria necessaria est: hincque sequeretur causam fidei maximè periclitari. Quapropter hoc negotium eorum conscientiae, & prudentiae est relatum, qui re mature cognita, vt deest; non odio ducti, sed

zelo dei accensi hanc faciant mutationem.

23. Octaua questio est, quis possit delinquentes Inquisitores punire: Vt respondeam, distinguendum est inter Inquisitores religiosos, & saeculares clericos, & inter deum in officio vel extra. Si Inquisitores clericis sint saeculares, à Cardinalibus sanctae Romanae inquisitionis electi ab eis puniri debent, quocumque modo delinquant, quia ius suum subieci. Si à generali Hispaniarum Inquisitore electi sunt, ab ipso puniri possunt, ob eandem rationem. At si Inquisitores sint religiosi, cum ratione religionis suis superioribus subdantur existimat Eymet. *direct. 3. part. quasf. 12. num. 1.* & Vmbert. *Locat. in iudic. inquisit. verbo Inquisitor, num. 40*. posse à suis superioribus coerceri, & puniri, si extra suum officium, & contra regularem obseruantiam delinquant. Secus si in proprio officio, quia in illo à propriis Praelatis exempti sunt, ex constitutione Alexandri IV. & Clementis IV. quarum meminit Eymet. 3. *part. direct. q. 11.* & ibi Pegna *comm. 60*. Decian. *tracl. crim. lib. 5. cap. 2. num. 33*. Fatuus *casu quasf. 186. num. 128*. Caeterum credo non solum delinquentes in proprio officio, sed ne delinquentes extra posse à suis Praelatis puniri, pena inquam quae aliquo modo retardare possit proprii officij exercitium. Ratio est, quia in supradictis constitutionibus eximuntur Inquisitores in suo officio exercendo à Praetorum obedientia, ita vt ipsi Praelatis grauius iniungatur, ne dictos Inquisitores ab executione sui officij directe, vel indirectè impediatur. Si autem possent culpas extra officium commissas punire consequenter possent indirectè eorum officium impedire. Ne ergo admittamus inconueniens, quod Pontifices in dictis constitutionibus vitare curarunt dicendum est nullo modo posse hos Inquisitores à suis Praelatis puniri pena, quae aliquo modo exercitium sancti officij retardet: sic docet Farinacius *q. 196. n. 132*. vbi inquit. Tu verò dicas quod licet Inquisitores reuocari parere suis superioribus regularibus in his quae regulè obseruantiam, & alia per quae directe, aut indirectè sanctum Officium non impediatur, respiciunt, & propterea in delictis extra officium per eosdem superiores moneri, & reprehendi: non tamen potest, quod dicti superiores possint eos punire, & consequenter ab eorum officio per indirectum retrahere, sed bene poterit assumere informationes, illasque ad supremum tribunal transmitti expectans quod sibi ab eodem tribunali supremo mandentur: aliàs esset inuenta aperta via impediendi officium Inquisitionis per indirectum. Haec Farinacius.

24. Nona questio est de aetate, & qualitate requisitis in eo cui est Inquisitoris officium commissum. Qua in re dicendum est: Spectat iure communi quadragesimum annum attingere debet Inquisitor ab alio quam à Pontifice electus: habetur expresse *Clement. 2. haereticis* ibi, *statuimus nulli ex tunc, nisi qui quadragesimum aetatis annum attingerunt officium inquisitionis praedictae committi Inquisitoribus*, & ibi notatur glossa & omnes. Alias electio facta nulla esse videtur vitio facta contra formam praescriptam, & conditionem à iure requisitam sic glossa in *dicta Clement. verbo committi*, & ibi Ancharan. *post. n. 2. vers. quaris Paul. Cardinal. Zabarella n. 3. vers. tertio quo* Ioan. de Imola *n. 5.* & Bonifacius de Vitalibus *n. 27. Fatuus q. 186. num. 50*. Ab hac conclusione excipit Simanc. *catbol. in sit. tit. 34. n. 12*. Inquisitores Hispanos, qui ex speciali summi Pontificis decreto eligi possunt annum trigésimum attingentes. Subdit tamen Pegna *3. part. direct. quasf. 2. com. 51. vers. Simancas* hoc priuilegium non vidit, & quantum in Hispania sic fiat alibi ius commune seruandum esse in quo tamen iusta causa intercedente dispensari poterit à Pontifice, expressè persona eligenda: prohibet, doctrina, & prudentia. Ratio vero quare haec tam matura aetas in Inquisitore requiritur, cum in Episcopo hoc officium exercente requisita non sit, sed solum annus trigésimus, traditur optimè à Panormitano *cap. cum in cunctis §. 1. num. 6. de electione*. quia de Episcoporum moribus, doctrina, & prudentia fit ante electionem accurata indagatio, quae tamen non praemittitur in electione Inquisitoris, idcirco in Episcopo tantquam in persona aliàs cognita idonea, non est requisitus ad officium Inquisitoris annus 40. qui tamen requisitus est in Inquisitore, aliàs idoneo non probato.

Notanter dixi requiri annum 40. in Inquisitoribus electis ab alio, quam à Pontifice: quia de illis tantum loquitur textus in *Clement. 2.* vt constat ex illis verbis, *committi Inquisitoribus*, quae explicans glossa verbo *committi*, inquit per Praelatos provinciales, vel ministros illorum ordinum, quibus deputatio talium à Sede Apostolica est commissa. Quocirca si à Pontifice immediate eligantur non videtur necessarium annum 40. attingere sed in quacumque aetate eligantur, valeat conu electio, etiam ignorante Pontifice aetatem sic Farinac. *quasf. 188. n. 11.* cum Bonifacio de Vitalibus in *supradicta Clement. 2. n. 4. vers. unde si Papa* c. subdit Farinac. hoc procedere in Inquisitoribus electis à confessorio Cardinalium, quia eliguntur de sententia summi Pontificis.

25. Praeter aetatem aliae quae itates in Inquisitore requiruntur, nempe probitas vitae, doctrina non vulgaris, & prudentia non mediocri cum enim hoc officium omnibus antecellat, quod nimum si illius praesertim continue genus hominum debent excedere: Quapropter Eymet. huius tribunalis satis bene me-

ritus, & part. director. quast. 1. dixit Inquisitorem debere esse conuentione honestum, prudentia circumspexitum, constantiam firmam, sacra doctrina fidei eminenter eruditum & virtutibus circumscriptum: quod ibi confirmat Pegna comm. 50. Simancas cathol. instr. tit. 34. rubr. de inquisit. Apostol. n. 9. & 10. & in practica. violat. relig. tit. 7. rubr. de inquisit. n. 2. Vmbert. Locat. in iudic. inquisit. verbo Inquisitor. n. 3. ubi adducit constitutionem Vrbani IV. incipientem, Prae cunctis, in qua haec qualitates minus verbis expostulantur. Quod si rogetur, an scientia Theologiae, vel iuris canonici polere debeat? Respondeo vtrique debere, Theologia, vt haereses cognoscat, iure canonico, vt causas, & licet decidere valeat: sic Azor 1. p. instit. lib. 8. cap. 18. quast. 3. Farinacius q. 186. n. 54. sine.

26 Sed quid dicendum de commissariis Inquisitorum, & Episcoporum? Glossa, & Ioann. Audr. in dicta Clement. 2. de haereticis, eandem aetatem, & qualitates expostulat, ac in Inquisitoribus quia loco Inquisitorum substituntur, & substitutus aetatem principalis sapere debet. parabolam, C. de Episcopis, & clericis. Ceterum dicendum est iustitiae annum 30. attingere, quae aetate statuta est a Clemente VII. in constitutione incipiente Cum fecit, relata a Pegna inter litteras Apostolicas, cuiusque meminit ipse in director. 2. part. quast. 13. & 16. comment. 62. & 65. ubi inquit Pontifex Decemum inlape, vt vellos vicarios sine commissariis institueret, valeat viros scientia probos, pios, aptos, & idoneos, dummodo aetatis trigessimum annum attigerint, sic no. ant. Vmbert. Locat. in iudic. inquisit. verbo Inquisitor. n. 4. in fine. Ioan. Azor. 1. p. lib. 8. c. 18. q. 4. vers. quae aetate Molin. de iustit. traet. 5. disp. 28. in fine. num. 23. Neque enim est innotem aetatem in com. n. s. laro. quum Inquisitorum requirit, cum raro illis com. mittatur in egra Inquisitorum potestas. De aliis autem qualitatibus constare debere esse doctos, probos, & idoneos officio exercendo. Quapropter semper solet eligi clericus qui in illa ciuitate, & Ecclesia aliquam dignitatem praerogatiuam habeat: sic Farinacius quast. 186. num. 55.

PUNCTUM XIII.

Quem modum seruare debeant Inquisitores, & Episcopi in haereticis inquirendis, & puniendis.

- 1 Statuitur a Bonifacio VIII. in Clem. v. aliisque Pontificibus
- 2 Iurisdictione delegata Inquisitoris, non derogat iurisdictioni diocesani Episcopi.
- 3 Citatus ab Inquisitore. & ab Episcopo pro eodem tempore, potest comparere coram quo maluerit si exemptus sit, si tamen subditus Episcopi, communis sententia defendit debere coram Inquisitore.
- 4 Non caret probabilitate posse adire, quem maluerit.
- 5 Commissarius citatio praeferenda ne sit citationi ordinarij? Sub distinctione respondetur.
- 6 In Hispania cessat haec controuersia.
- 7 Si Inquisitor, & Episcopus diuisim procedant, debent sibi communicare processus.
- 8 Non potest Inquisitor sine ordinario, neque ordinarius sine Inquisitore reum trahere duro carceri.
- 9 Item utique tormentis subiacere.
- 10 Neque prius Inquisitor sine Episcopi consensu priuare reum beneficiis acquisitis.
- 11 Obligatur Episcopus requirere Inquisitorem, & Inquisitor Episcopum, quoties vnus sine alio procedere non potest.
- 12 Quid si requisitus non comparere vel non vult venire, &c.
- 13 Quando ha. obligatio requirendi tum in Inquisitore, tum in Episcopo procedat.
- 14 In Hispania nullus haereticus relaxatur, nisi consilio supremi Senatus.
- 15 Quid faciendum cum Episcopus, & Inquisitor discordant.
- 16 Suspectum de haeresi non potest Episcopus sine Inquisitore aut e contra ad aburationem cogere.
- 17 Neque haereticum penitentem.
- 18 Quid si de facto sic fuerit coactus aburari, & deinde in haerem incidit, non contrahit poenae relapsi.
- 19 Sententiam absolutam tum definitiuam tum interlocutoriariam in Hispania non potest Episcopus sine Inquisitore, aut e contra proferre eadem censu iure communi.
- 20 Proponitur contraria sententia, & validissime probatur.
- 21 Penitentiam iniunctam ab Inquisitore, & Episcopo, non potest vnus illorum mutare. Et quid in Hispania.

1 Pontificius VIII. in cap. per hoc de haeret. in 6. respondet haec facta in aliqua prouincia, ciuitate, vel diocesi, nihil diocesanis Episcopis derogat, quin & ipsi autoritate ordinaria, vel delegata procedere possint. Deinde subdit, vt inquisitionis negotij cunctis, melius, vtiliusque procedat possunt Episcopus, & Inquisitor commaniter, vel diuisim inquirere citare, capere, carceri includere haereticos, testes examinare, & alia quae ad sententiam requiruntur. Sententia autem per vtroque simul proferenda est, ad cuius prolationem, si diuisim processerint, tenentur sibi iniunctum

communicare processus, vt per hoc possit melius veritas inueniri quod si in sententia ferenda non conuenierint per vtroque negotium sufficienter instructum ad Sedem Apostolicam remitti debet. Sive autem ordinarius, sive delegatus Episcopi potestate procedat, receptum Inquisitoribus modum a iure communi, & Sedis Apostolicae rescriptis obseruare tenentur Clemens vero V. in Concilio Viennensi, in Clement. 1. multorum, de haereticis, postquam retu. it multorum querelas, quod Inquisitores metas suae iurisdictionis excederint, in fideli. m. detrimentum subiungit, vt negotium inquisitionis huiusmodi eo prosperetur felicius, & cautius peragatur ipsum tam per diocesanos Episcopos, quam per Inquisitores a Sede Apostolica deputatos (omni carnali amore, odio, vel timore, ac cuiuslibet commodi temporalis affectione semotis) decernimus exerceri sic quod quilibet de praedictis sine alio citare possit, & arrestare, siue capere, ac tunc custodiae mancipare, ponendo etiam in compedibus, vt manibus ferrei: si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus, nec non inquirere contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio secundum Deum, & iustitiam viderit expedire. Duro tamen tradere carceri, siue arcto, qui magis ad poenam, quam ad custodiae videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor sine Episcopo diocesano, aut eius officiali, vel episcopali Sede vacante Capituli super hoc delegato, si sui ad inuicem copiam habere valeant, intra octo diesi spatium postquam le inuicem requisierint non valebit, & si secus praesumptum fuerit, nullum sit, & irritum ipso iure. Verum si Episcopus, vel eius Capituli Sede vacante delegatus cum Inquisitore, aut Inquisitor cum altero eorundem propter praemissa nequeat, aut nolit personaliter conuenire, possit Episcopus, vel eius, seu Capituli Sede vacante delegatus Inquisitor, & Inquisitor Episcopo, vel eius delegato, seu Sede vacante illi, qui ad hoc per Capitulum Sede vacante fuerit deputatus, super illis committere vices suas vel suum significare per litteras consilium & consensum. Haec in dictis textib.

2 Ex his inferitur primo iurisdictionem delegatam generaliter Inquisitori pro aliqua diocesi non derogare iurisdictioni diocesani Episcopi quia vtrique in solidum concessa est. Secus vero dicendum esset, si commissio restricta esset ad certas personas, certaque haeresis crimina, quia per illam specialem commissionem ordinariorum, alioquinque Inquisitorum potestas censetur restricta: sic glossa in d. cap. per hoc, verbo generaliter, de haeret. in 6. & ibi Ancharan Gem. Archid. ac. Imola Zan. bella, Bonifac. Vitalin. quos refert, & sequitur Farinacius q. 89. n. 59.

3 Hinc oritur quaestio, an citatus ab Inquisitore, & ab Episcopo pro eodem tempore teneatur coparere coram Inquisitore, omisso Episcopi citatione, vel possit eligere quem maluerit? Et quidem si Episcopus non iure proprio sed ex delegatione procedit, quis citatus exemptus aliis est ab eius iurisdictione, tunc certum esse potest citatum eligere quem maluerit, cum non possit coram vtroque simul comparere: sic Ioan. Azor. 1. p. lib. 8. c. 18. q. 8. Laelius Zech. 1. p. sum. 111. de fide, rubr. de haeretic. c. 11. n. 13. vers. secundo dicendum est Farinac. q. 186. n. 95. Ne autem in hoc casu videatur mandatum vnus contemnere expedire comparere coram vno, coram alio procellari impotentiam comparandi, cessat ad id non teneatur: sic Eymer 2. p. direct. q. 5. n. 3. At si Episcopus, (eadem est de quolibet alio iurisdictionem episcopalem habente) procedat aduersus sibi subditos, & conuenienter ex iurisdictione propria communis sententia tenet debere citatum coram Inquisitore coparere: sic multis relatis docet Pegna cum Eymer. direct. 3. p. q. 5. n. 4. & 5. com. 54. Simanc. cathol. instr. t. 4. 3. rub. de modo procedendi. Ludou. a Paramo d. orig. sancta Inquisit. lib. 3. q. 4. rubr. de forma, & ordine iudic. Farinac. q. 186. n. 87. & seq. Azor. tom. 1. inst. moral. lib. 8. c. 18. q. 8. Mouentur, quia delegatus summi Pontificis vices summi Pontificis habet, & illum representat. Ergo ei obediendum est tanquam Pontifici praecipienti, quodlibet alio iudice posthabito. Ob quam rationem in c. sande, de offic. delegat. dicitur iurisdictionem delegati in causa delegationis maiorem esse qualibet alia iurisdictione. Cum ergo Episcopus in sibi subditos non tanquam delegatus sed tanquam ordinarius procedat, Inquisitor autem procedat, vt Pontificis delegatus: efficitur sane citatum comparere debere coram Inquisitore, & non coram Episcopo Et confirmo ex l. ff. de officio eius cui mandata est iurisdictione, vbi dicitur, qui mandatum iurisdictionem suscepit proprium nihil habet, sed eius qui mandauit iurisdictione vti. Ergo Inquisitor cui iurisdictione mandata est a Pontifice iurisdictione Pontificis vti, & non propria: at Episcopus vti iurisdictione propria. Ergo praualere debet Pontificia iurisdictione iurisdictione episcopali.

4 Ceterum etsi haec sententia tenenda sit, & in praxi sequenda: probabilitate non caret liberum esse citato adire iudicem, quem maluerit, quia pares esse videntur Inquisitor, & Episcopus in iurisdictione, siquidem quilibet in solidum, & independenter ab alio reum citare, & examinare potest. Et cum vtrique ad proferendam sententiam iunguntur, & discordant, nullus praualer, aduersus alium, quae sunt signa aequalis iurisdictionis. Neque obstat c. xxviii. c. sande, de off. deleg. & in suprad. l. 1. an videtur loqui de legato, cui demadata est iurisdictione priuatius respectu aliorum

DE
STR
ALAC
TONI